

Tindi võim

Ajalehed olid veel soojad ja õhkasid kohvi ning trükivärvi lõhna. Viimane leigus pääses kargesse hommikuõhku habraste aurupahvakatena, kui tuul rinnale surutud lehekülgi paotas.

Sügisniiskel tänaval kõndis tumedapäine äbarikuvõitu poiss. Seda võis järelda tema lapitud kuuest, kuuest lapist, mis olid peale õmmeldud eri värvi niidijuppidega. Jalas olid poisil ebamäärase lõikega määrdunud püksid, milles võis pikemal vaatlemisel ära tunda kaubamaja standardmudeli väikestele ja pisut suurematele poistele. Valik pole eriti lai, kui püüda mõnele trepile enne pesuviijat jaole saada, sellekski enamasti võimalus vaid kuu teisel neljapäeval.

See poiss oli Will, ajaleheviija. Ei, mitte William, lihtsalt Will. Poiss oli mõnikord mõelnud, miks tema vanemad loobusid pikemast ja uhkemast nimest. Kas sellepärast, et Williami lõpp kõlanuks uimase preestri suust nagu ebamugav haigutus?

„Või polnud papal-mammal raha, et Williamit osta?“ tõgasid vanemad ajalehepoisid vahetevahel. „Nimi ei maksa,“ vastas Will tavaliselt selle küsimuse peale. Ja just seepärast oli poiss mõnel närusemal päeval isegi pahane – miks ei võidud talle kinkida seda ainsat suurt asja, mida ei pea raha eest ostma?

Või oli kogu põhjus lihtsalt see, et kui isa pärast laevahukku kaldale tiriti ja rannale rutanud ema küsis, mis pojale nimeks panna, ei jaksanud isa Williamit lõpuni öelda. Ema oli surnud paar päeva pärast isa.

Mis siis ikka.

Poiss urgitses taskust välja hoolikalt pooleks murtud paberi. „Pöõgi 18,“ ütlesid peatoimetaja raevukalt sirgeldatud tindijooned. Will vaatas ringi. Kui selle linna elanikud üldse millegagi koonerdasid, siis majasiltidega. Need olid kas imetillukesed, loetamatult sepistatud numbritega või puudusid sootuks. Ent kui mõni tähtis tegelane juhtus vahel harva linna külastama, siis otsiti kappidest välja nii suured sildid, et pidid seinast tüki välja tirima. Selleks puhuks, kui külalisele peaks mõni eriti tore maja silma jääma – siis võis ta aadressi nähes peremehele kunagi kirja saata.

Praegu polnud kõrgetest külalistest haisugi, aga Will tundis maju üsna hästi ja sammus üle tänava, et kahara pöökpuu juurest vasakule keerata. Järgmine tänav oli teistsugune. Madalatest hoonetest möödudes hoovas ninna poolnärtsinud lillede lõhna ja puntras siuglevad hoovirajakesed moodustasid justkui suure ämblikuvõrgu.

Will heitis pilgu järgmise sujuva teelooke taha. Lühikese umbtänava lõpus kükitas väike roheline puumaja, mille trepil ringutas kaneelipruun kass. Pisike tuulelipp korstna kõrval andis krigisedes märku, et tuul muutis suunda. Poisi ümber hakkas tulvama vastupandamatult hõrk saialõhn, mille kinnituseks paiskus maja avatud aknast välja lõbus jahupilv. Will naeratas lootusrikkalt ja kiirendas sammu. Liivase rajakese servas mühasid kasvada metsikud sirelid, mille kuivama hakanud õiekobarad langesid aeg-ajalt õrna sahinaga maha.

Järsku Will komistas. Poiss vaatas maha ja nägi, et tees oli auk. Mitte tavaline, kruusaga täidetud lohk. Keegi oli sinna kõvasti piparkooke ja poolkõrbenud saiakannikaid tampinud.

„*Sa igavene t a i n a p e a*, kõtt õue!“ kostis järsku majast pahane naisehää. Kringlikujulise koputiga uks avanes ja trepile ilmus... tainapea. Pikemal vaatlemisel tundis Will kummalises elukas ära ennist nähtud kassi, kelle hämmastunud silmad jõllitasid läbi paksu kleepuva tainakiivri.

„Ära nüüd kaugemale torma, me peame kõik selle su ümbert kätte saama,“ ütles trepile ilmunud naine veidi leplikumalt. Kassi järele küünitades märkas naine Willi.

„Ee... tere. Ma tõin teie ajalehe!“ lausus poiss muiet maha surudes.

„Tere-tere, tore-tore,“ nähvas ahjukuumusest õhetav vanemapoolne naine. „Mina olen Agda, pagar. Pane see leht siia põõsasse. Kulbipalavik kukkus peadpidi minu kaussi! On ikka uimane!“ kirus pagar ja sikutas ühest oma paljudest põlletaskutest välja jahupurgi.

„Kas sa, poiss, aitaksid mind natuke?“ küsis Agda. „Sina hoia kassi ilusti paigal ning mina... mina tean ise, mida teha!“ lõpetas pagar tõredalt.

„Ma... ma peaksin edasi minema,“ ütles Will ajalehepaki poole noogutades.

„Ma kirjutan sulle põendi,“ hüüatas Agda pisut rõõmsamalt ja urgitses põlletaskust paberi ja sulepea. „Agda pagariäri,“ kirjutas pagar kuuldavalt. „Poiss... hei, mis su nimi on?“

„Will,“ kostis poiss napilt. „Kui tohiksin küsida – mis on põend?“

„Pagari antud tõend. Kurjaga saavutab nii mõndagi, headusega veel rohkem, aga minu küpsetiste veenvusest pole miski üle!“ vastas Agda võidukalt ja jätkas kirjutamist.

„Niisiis... Will Kulbipalaviku päästetöödel,“ lõpetas naine ja silmitses oma kirjatööd rahulolevalt. Kui ta paberi hoogsalt poisile ulatas, lendus sellelt aromaadne vürtsipilv.

„Suur aitäh, aga kas te võiks panna lihtsalt „kassi päästetöödel?““ päris Will arglikult. Kulbipalavik! Sellist nime polnud poiss kunagi varem kuulnud.

„Ah et kass? No see nimi on jah veidike kummaline. Tead, kui pead päevad ja ööd otsa palavas köögis rahmeldama, pole igavateks nimedeks aega. Ja tegelikult kõlab see ju päris hästi, kui ilusti öelda,“ seletas Agda ja demonstreeris ilmekalt: „K u l b i p a l a v i k. Eriti meeldivad mulle need kaks A-tähte, eks ole ju luuleline?“

„Hm, on küll,“ vastas Will. Kas parandaksite siis tõ... põendi ära? Palun,“ küsis Will.

„Hüva, kui teisiti ei saa,“ krahmas pagar paberilipiku tagasi. Pärast mõningast sodimist ja puhkimist ulatas naine põendi Willile. Jahuklimbilise tindipuntra kohal uhkeldas kohmakate joontega sirgeldatud kassipilt.

„Noh, sobib või?“ tundis Agda huvi.

„Jaa, muidugi. Ma aitan teid nüüd kassiga,“ ütles Will. Poiss kahtles sügavalt peatoimetaja kunstimeelsuses, aga ta ei julgenud pagarile rohkem etteheiteid teha.

„Ah, jah, muidugi. Kulbipalavik!“ hõikas Agda ja tegi kassi suunas ülimalt sõbralikku nägu. See ei täitnud oma eesmärki, sest tainas oli hakanud looma silmadele valguma ning ei paistnud, nagu oleks ta midagi näinud.

„Mine nüüd ja võta temast kenasti kinni. Võid trepile istuda. Pake oma ajalehepakk kännule,“ juhendas pagar. Agda ise avas jahupurgi, plaksutas käed valge tolmuaga kokku ja hakkas tainast Kulbipalaviku pea ümbert lahti harutama.

Töö oli kiire, aga mitte eriti korralik. „Ta nagunii sehkendab mul köögis, saab jälle väikseid tainapudisid külge,“ seletas pagar. Ta mätsis pisut karvased tainatükid kokku ja viskas avatud aknast sisse. Laperdav pall maandus mütsuga köögilauale.

„Oi, aga tänutäheks, poiss! Sa ei lahku siit ilma kuklita!“ hüüatas Agda ja viipas Willile, et too sisse astuks.

Punase puutrepi kolm astet olid kulunud ja armsasti viltu. Rangelt sirged kivitrepid tekitasid Willis alati veidi kõheda tunde, mistõttu tundis ta tõelist kergendust, astudes sellesse lõhnavasse paradiisi.

Väike kelluke ukse kohal kõlises heledalt ning punatäpiliste kardinatega taga seisid kõrgetel riiulitel sajad saiad, kuklid, leivad ja pirukad. Agda haaras ühe pealt lõhki küpsenud kaneelikukli, pakkis selle eelmise päeva ajalehe sisse ja ulatas naeratades poisile.

„Tule teine kordki,“ hõikas pagar uksele, kui poiss, ajalehepatakas kaenlas, minekule suundus. Nurga taga tõstis Will tempot ja jättis kiiresti järgmised aadressid meelde. Siht selge, sai poiss keskenduda veel soojale kuklile. See oli taevalik – koorik kuldne ja krõbe, sisu pehme nagu padi.

„Ilmselt hoopis teine tera kui kõrbenud eksemplarid teeaugus,“ muigas Will ja sõi mõnuga. Tema menüü polnud tavaliselt kuigi mitmekesine. Peamise kõhutäite said ajaleheviijad kolm korda päevas trükikojas, kus peatoimetaja tõstis naeruväärselt tillukese vaskkulbiga igaühele lahjat leivatükkidega kapsaleent. Kukkel oli rikkalik ja kolmandiku tahtis Will edasiseks hoiule panna.

Ajalehte pala ümber keerates märkas poiss midagi imelikku. Suur paks pealkiri kuulutas: „Hirmus vargus Teatetoaja peatoimetaja juures“. Pool eelmise päeva ajalehte oli pühendatud tollele teemale.

„Selle artikli trükkimiseks läks ilmselt rohkem tinti, kui igaühele kord nädalas piima lubatakse,“ mõtles Will hapult ja luges kõndides edasi.

Järsku pörkas poiss millegi suure, ümmarguse ja vetruva vastu. Karminpunase vestisiilu ja kuldse uuriketi järgi otsustades tundus see olevat kellegi kõht.

Pilku tõstes vaatasid Willile vastu näolottide vahele peitunud vesised silmad, mille kohal kõrgus laitmatu kõvakübar.

„Artur tõi mulle lehe juba pool tundi tagasi,“ irvitas kogukas mees teed tõkestades. „Ilmselt arvavad pooled teie tellijad, et sa oled surnud, või mis? Aga sellepärast ei tohi ma ometi uudistest ilma jääda.“

„Mul on väga kahju, härra,“ pomises Will.

„Mis mul su kahjust? Ma võiksin peatoimetajale kaevata, kas tead? Ma võiksin nüüd kohe minna ja talle seda öelda,“ venitas mees vastikult. „Aga ma ei tee seda, sest mul on kahju hoopis peatoimetajast. Tema närve peab praegu hoidma! Selline õudne elamus keset ööd! Vaene mees, alati nii lahke. On ju nõnda, poiss?“ tönkas mees ja sihtis oma uhkesti sõrmustatud käega kohmaka kõrvakiilu.

Will põikas kärmelt kõrvale ja jooksis minema. „Kindlasti kohtaksin samasuguseid nõrduinud kliente veel hordide kaupa, kui mees veel mu aega oleks kulutanud,“ mõtles poiss.

Järgmine sihtkoht Willi nimekirjas asus kolme tänavavahe kaugusel. Ümber viimase nurga pöörates avanes poisi ees linnaväljak, mille servi palistasid piinliku täpsusega pügatud puud ja põõsad. Keset platsi seisis jahmatavalt kitsas kellatorn, mis mahutas vaid kella ja selle kidurat lööjat. Temale pidigi Will nüüd ajalehe viima.

Nikerdatud koputiga uks seisis lahti ja kääksus tuulepuhangute rütmis. Trepp ei keerelnud, nagu võiks tornidest oodata, vaid tõsis peaaegu püstloodis otse üles. Astmed olid tahatud sügavad ja sakilised, niiet teekond kella juurde meenutas pigem redelist ronimist.

Kui Will ähkides tornitippu jõudis, leidis ta otsitava kliendi kella kõrval kõssitamas. Ajalehepoisid kutsusid teda omavahel Tikuks, ning nüüd sai Will suurepäraselt aru, miks. Mehike oli sihvakas ja kondine, mida rõhutasid tema lohvakad püksid ja liiga lai palitu. Kellalööja muljus oma kahvatuid sõrmi ja ümises midagi.

„Teie leht!“ alustas Will reipalt. Punase põskhabemega mees kargas võpatades püsti, lüües pea kõminal vastu vaskset kella. Poole tosina sammu laiust torni täitis kõrvulukustav kaja. Kellalööja lõi käed kiiresti kella ümber, et helin peatada, aga sellest polnud tolku. Õnneks summutas müra mehe vihaseid hüüatusi piisavalt kaua, et ta jõuaks maha rahuneda.

Kui plekisest põrgulärmist olid järele jäänud viimased õmisevad sugemed, ütles kellalööja: „Poiss, on sul vast hääl! Ära imesta, kui peagi pahaseid linnaelanikke kohtad! Kui mind nüüd siit ametist lahti lastakse, on see küll sinu süü. Mõelda – lüüa kella kakskümmend minutit enne täistundi! Parimate uuridega härrad on minu täpsust varemgi maha teinud, aga nüüd ei julge ma enne poolt nädalat siit väljagi minna! Ei kujuta ette,“ sõitles mees tungival sosinal.

„Palun vabandust, härra,“ ütles Will vaikselts ja ulatas kellalööjale ajalehe. Jooksupoisina pidi Will alati igale kliendile erinevalt lähenema. Ükskord oli eelmiseks kliendiks juhtunud poolkurt vanaproua ja pärast tema juures käimist tundus tõeliselt imelik rääkida tundliku lille müüjaga õhkõrnal sosinal.

„Täna,“ vastas kellalööja, „muuseas – ega sa ei tea midagi uut teie päätoimetajast? On temaga kõik korras?“ tundis mees huvi ja lappas innukalt käesoleva päeva ajalehte.

„Ma ei oska öelda, kuulsin röövist alles äsja,“ ütles Will.

„Ahsoo, mis siis ikka. Täna sees lehes sellest enam ei kirjutata,“ kostis kellalööja.

„Mis õigupoolest juhtus?“ päris Will.

„Teie päätoimetajat rööviti. Üleeile öösel, kui ta oli trükikoja lukku pannud ja hakanud ülemisele korrusele koju minema. Seda polnud lehes täpselt kirjas, aga jutud liiguvad, et seal trepil toimus mingi kaklus. Igatahes, nagu kannatanu ütles, näpati temalt üks tähtis dokument ja nüüd ootab ta meie kohusetundlikult politseilt kiiret tegutsemist.“

„Kas midagi enam ei kirjutatud? Sellele teemale kulus vähemalt seitse lehekülge,“ uuris Will.

„Sa ise ei loegi neid lehti, mis sa tassid? Oled vast naljanina! Esiküljest edasi räägiti siiski üsna samast asjast, lihtsalt teise sõnastusega. Trükikalite ja postkontori esimehe ja teiste repliigid juhtunust. Ega nemad ka midagi uut lisanud, pigem kasutati intervjuud ära, et peatoimetajat kiita. Nagu lohutuseks või nii. Mees peab aru saama, et linn toetab teda,“ seletas kellalööja.

Will tahtis öelda midagi peatoimetaja tegeliku iseloomu kohta, aga kellamees rääkis edasi: „Muide, sa jäid täna kolmkümmend kaheksa minutit hiljaks. Uudishimutsemise asemel soovitan sul oma täpsust arendada! Lase nüüd jalga,“ rehmast punahabe käega ja Will ronis trepist ettevaatlikult alla.

„Täpsust, täpsust,“ pomises Will üle linnaväljaku järgmise kliendi poole suundudes.

Paarsada meetrit enne sihtkohta tuli Willile vastu kamp teisi ajalehepoisse.

„Trükikotta! Otsekohe trükikotta!“ jäljendasid nad peatoimetaja kõmisevat häält.

„Mul on veel adressaate,“ hõikas Will, aga liitus siiski teistega. Röövimise valguses ei pruukinudki tagasikutsumine kaaslaste temp olla.

Trükikoda asus kastanialleel kahekorruselises kivimajas. Hoone alumises osas seisis trükipressid ja poiste sööginõud, ülemisel korrusel elas peatoimetaja. Väljastpoolt paistis kõik ühtmoodi kena, aga alumine korrus oli külm, hämar ja kopitanud, ülemine korrus aga kena, puhas ja tõenäoliselt hulga luksuslikum. Kahel, paremal juhul kuni neljal korral aastas käis linnavalitsuse ametnikud trükikoja töötingimusi kontrollimas. Seda ootasid ajalehepoised alati pikisilmi, sest ametnike saabumise pärast tehti tuli tavaliselt tühjalt seisvasse kaminasse, pühiti laest ämblikuvõrgud ja riputati näruste akende ette kardinaid. Kohe pärast kontrollijate lahkumist kustutati kamin ja eemaldati kõik vahva, aga ämblikuvõrke ja jahedust ei saanud keegi tagasi panna, niiet nädala raadiuses oli kõik üsna kena. Selle nimel pingutasid poisid oma tööd teha võimalikult hästi, aga keset tööaega trükikotta kutsumine töötas midagi ebaseadlikult.

Peatoimetaja seisis koridoris koguka tammepuust laua taga ja tõstis oma kasuahne pilgu poistele. Laud oli paberikuhjasid täis ning mees osutas neist kõige kõrgemale.

„Kuulutused. Kinnitage. Palju. Kõikjale. K O H E!“ müristas ta ja marssis ruumist välja.

Will ohkas kergendunult. Agda kirjutatud põendi kohta polnudki vaja seletusi jagama hakata.

Ajalehepoisid vahetasid pilke ja kõik krabasid endale kuulutusi ja pool peotäit naelu virna kõrvale asetatud kastist. Will sai jaole viimaste seas ja kiirustas õue.

Kuulutusi oli palju ja kui Will lõpuks viimastele kohta otsis, laskus linnale hämarus. Taskust naelu urgitsedes kuulis poiss kellegi rutlikke samme. Need lähenesid ja vaibusid kuskil ligidal. Will hiilis kuuldud hääle suunas ja nägi, kuidas üks mees valgesse kivimajja kadus.

Poiss läks talle järele. Irvakil uks avanes helitult ning väike trepp keeras ennast allapoole. Seda mööda astudes jõudis Will pimedasse avarasse ruumi. Ahtast aknaruudust kumav õrn loojanguvalgus läikis vastu paljudel riulitele laotud pudelitel ja purkidel. Paar hiirt või rusikasuurst köögivaimu tuiskasid kahte lehte, kui poiss ühe pudeli haaras ja seda silmi kissitades uuris. Selles loksus veripunane vedelik. Või oligi see veri? Silt pudelil oli kirjutatud võõrapäraste tähtedega. Paistis, et anumate poleerimisele pannakse selles majapidamises kõvasti rõhku. Klaas helkis kahvatus ehavalguses kummituslikult.

Äkitselt välgatas sellel hubisev valgus. Will pööras end ümber ja märkas ukstel seismas ennist nähtud meest, latern käes. Aga nüüd nägi poiss tema nägu. Will heitis pilgu tagaotsimiskuulutusele oma käes ja neelatas kuuldavalt. Uksel seisev pikk mees oligi tagaotsitav.

„Mida sa meie veiniga teed?“ piugatas mees jahmatavalt kileda pörsahäälega.

„Mitte midagi, ma...“ kokutas Will.

Mees astus rahulike sammudega lähemale ja krahmas poisi kangestunud käest kuulutused.

„Otsisid kedagi?“ küsis mees, suunurgas kaval irve. Will ei öelnud midagi ning silmitses meest. Ta kandis tumedat pikka mantlit, mille peale oli seotud põll.

„Sa pole just konstaabel,“ nentis mees, „ma ei hakka ilmselget salgama. Mina olen tõepoolest see tagaotsitav. Aga asjalood pole nii, nagu teie *armas* leht kirjutab. Kes sa õigupoolest oled?“

„Will, härra. Ajalehepoiss,“ vastas Will.

„Nii-nii. Mina olen kokk, Rohtlahaukur ja...“

Willi näol välgatanud muie löi mehe rivist välja.

„Poiss, nüüd teeme nii, et minu nime sa ei naera. See jubedis on peakoka leiutis. Ta on palju reisinud ja küllap on see midagi eksootilist ja äraarvamatut. See on nii imelik sõna, kõige hullem on see, et mul pole halli aimugi, mida see võiks tähendada,“ kukkus

Rohtlahaukur halinal südant puistama. Hoolimata pingutusest olla tavalise näoga, oli mees Willi ilmes märganud midagi kahtlast ja nüüd püüdis ta end kiiresti koguda.

„Ega nimi meest riku, loodetavasti oled sa sellega tuttav. Tean seda muidugi ise ka, aga kui see sõna peaks tähendama mingit totrat kõhutantsijat, siis ma küll solvun,“ ütles kummalise nimega kokk rahulikumalt.

„Kui sa end juba tutvustasid, siis kas tohin teada, mis peatoimetajaga juhtus? Või mis *sinuga* juhtus? küsis Will.

Mees ristas käed rinnale. „Vaata, sinule ei pea ma ilmselt jutustama, mis olukorras on trükikoja esimene korrus. Linnarahvale on see teadmata ja selle saladuse ümber on juba aastaid hoolega vatti mähitud. Teatetoojat jumaldatakse. Aga ühel hilisõhtul paar nädalat tagasi, kui olin teel turult siia, möödusin trükikojast. Keegi oli unustanud valgustatud keldri akna kinni katta ja ma nägin ruumi sisemust. Õudne! Ma olen alati õiglust hinnanud ja otsustasin, et ma ei jäta seda enda teada. Kui järgmisel päeval siin kohvikus peatoimetajat kohtasin, otsustasin teda veidi ehmatada. „Tellin rannakarpe salatiga,“ hüüdis ta mulle. Mina läksin tema juure ja ütlesin vastu: „Kas sooviksite värskelt pütuid või nii kehvas seisus nagu teie trükikoda?“ Oi, sa oleksid pidanud tema nägu nägema! Ta läks siit tuhatnelja minema ja ülejärgmisel päeval tuli ta tagasi kahtlaselt rahulikuna. Kui talle veini kallasin, pistis ta mu nina alla ühe paberi. Ta, jumaldataud ja imetletud ärimees, oli ühe krundiostajaga kokkuleppele saanud ja otsustanud selle koha maha müüa! Ta andis mulle nädala armuaega, et saaksin veel raha teenida ajaks, kui ma enam siin ei tööta. Üleeile õhtul pidi olema tähtaeg. Allkirjad olid antud ja peatoimetaja läks trükikoja ülemisele korrusele koju. Aga ma olin talle järgnenud. Leping, kõige alus, oli tal taskus. Haarasin selle oma kätte ja algas kaklus, kust hädavaevu minema pääsesin. Panin selle paberi juba samal õhtul ahju. Pole lepingut, pole müüki, ja nii ma pääsesin. Aga järgmiseks hommikuks oli juhtunust suur lugu trükitud. Vaat nii,“ lõpetas Rohtlahaukur jutu.

„Noh, jooksupoiss, kas annad mind üles?“ küsis ta.

Will raputas pead. Ta sai kõigest aru. „Mine homme konstaabli juurde. See näitemäng on juba liiga kaua kestnud,“ ütles poiss.

Rohtlahaukur lubas seda teha, naeratas ja palus Willil koju minna. Ehk siis trükikotta.

Kõmualuse maja alumine korrus oli kõle nagu alati. Koldepõrandal nukrutsesid ammu jahtunud sõed ja teised poisid juba magasid. Kuid ometi tundis Will imelist soojust. Kaminaks oli sel tuulisel sügisõhtul tema süda ning tulehakatiseks õiglus, mis pidi peagi vaka alt välja pääsema.